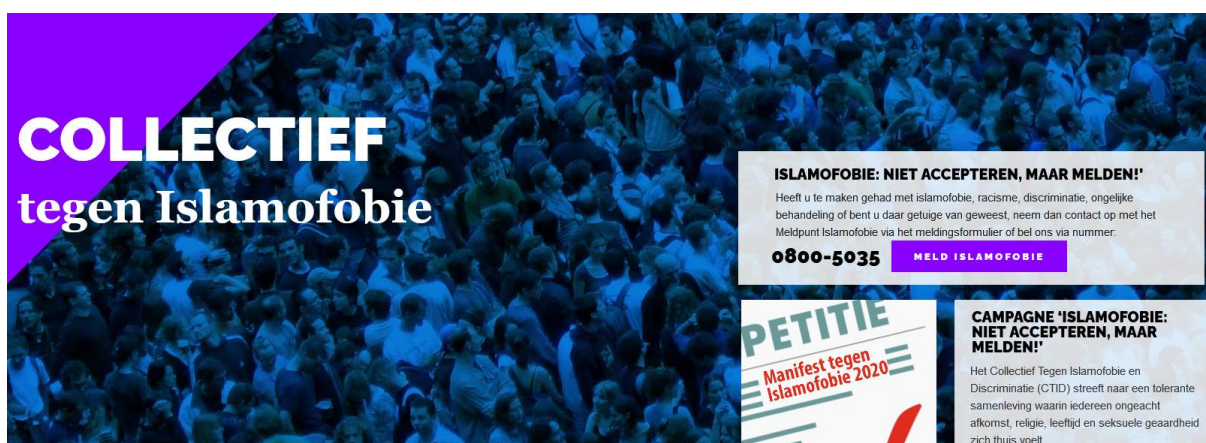

Islamofobie symposium 2020

‘Tegen islamofobie voor burgerrechten’

Voorwoord

Voor u ligt het verslag van het islamofobie symposium op 19 september jl. Dit islamofobiesymposium vond plaats in het kader van de Europese Actiedag tegen Islamofobie.

We willen op deze plaats graag de sprekers danken voor hun boeiende en nuttige inbreng en het publiek voor aanwezigheid, vragen en discussie.

We kijken terug op een geslaagd symposium, maar realiseren ons ook dat er veel werk aan de winkel is. Leest u daarom vooral ook het Manifest tegen Islamofobie.

Abdou Menehbi

Martijn de Koning

Amsterdam / Nijmegen, 11 oktober 2020

Inhoud

‘Tegen islamofobie voor burgerrechten’	5
Samenvatting manifest tegen islamofobie 2020	6
Een impressie van het islamofobie symposium 2020	7
Manifest tegen islamofobie.....	7
Uitwissingen, uitwissen en gendered islamophobia.	7
Antimoslimracisme	8
Zwartboek Boerkaverbod.....	8
Een oproep aan de politiek	8
Discussie.....	9
Racistische intimidatie en trollen.....	9
Manifest tegen Islamofobie	10
Islamofobie, de definitie	10
Aanbevelingen	11
Publieke ruimte.....	11
Arbeidsmarkt.....	11
School en opleiding	11
Gemeentelijk beleid.....	12
Landelijk beleid.....	12
Erkenning en registratie van islamofobie	14
Wat doen wij?	14
Waar willen wij ons in de toekomst, naast bovenstaande, voor inzetten?.....	14
Lezing van Rosalinda Wijks: Uitwissingen, uitwissen en gendered islamophobia.	16
Lezing van Martijn de Koning: Een globaal overzicht van onderzoek naar vormen van vooroordelen, stereotypering, beeldvorming en politieke retoriek over moslims in Nederland.	20
Individuele attitudes en interacties	20
Institutionele islamofobie: arbeidsmarkt en media.....	21
Politieke islamofobie	21
Hoe verzet je je tegen islamofobie als islamofobie bijna onvermijdelijk lijkt?.....	22
Bronnen.....	23
Persbericht Meld Islamofobie: Publicatie Zwartboek Meld Islamofobie.....	27
Boerkaverbod zorgt voor toename islamofobie. Meld Islamofobie pleit voor de afschaffing van het verbod.....	27
Van wet naar ‘boerkakloppjachten’	27
Conclusies zwartboek	27
Urgent verzoek.....	28

‘Tegen islamofobie voor burgerrechten’

P E R S B E R I C H T

Op zaterdag 19 september vindt het inmiddels traditionele islamofobie symposium weer plaats, georganiseerd door het Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie (CTID) in samenwerking met de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit van Amsterdam. De afgelopen jaren werd dit symposium telkens in Amsterdam georganiseerd in het kader van de Europese actiedag tegen islamofobie. In verband met COVID-19 zal het evenement dit jaar geheel online plaatsvinden.

Sprekers tijdens dit symposium zijn Rosalinda Wijks (publiciste), Cemil Yilmaz (mede-partner IZI Solutions), Ugbaad Hasen Killinci (gemeenteraadslid Emmen) en Ibtissam Abaâziz (mede-oprichter en projectcoördinator van Stichting Meld Islamofobie). De bijeenkomst wordt ingeleid door Abdou Menehbi (CTID) en Martijn de Koning (Radboud Universiteit / Universiteit van Amsterdam). Tijdens het symposium gaan sprekers en publiek in op onderwerpen als hoe verhouden de strijd tegen islamofobie en anti-zwart racisme zich tot elkaar, welke rol spelen anti-terrorismewetgevingen en het verbod op gezichtsbedekkende kleding in relatie tot islamofobie en wat is de rol van de politiek bij islamofobie?

Volgens Abdou Menehbi van het CTID “lijken racisme en discriminatie jegens moslims en degenen die hiervoor worden aangezien, in Nederland steeds meer genormaliseerd te worden. En in de aanloop naar de aanstaande landelijke verkiezingen is er het risico dat de polarisatie verder aangewakkerd wordt door politieke partijen en politici. We moeten dus echt met elkaar in gesprek over dit onderwerp.”

Het CTID zal tijdens het symposium een manifest presenteren dat is samengesteld door verschillende actiegroepen en organisaties met aanbevelingen om discriminatie jegens moslims en degenen die hiervoor worden aangezien te voorkomen of te verminderen. De aanbevelingen hebben betrekking op de arbeidsmarkt, de publieke ruimte, school en opleiding, gemeentelijk beleid en landelijk beleid.

Meer informatie:

Deelname is gratis, aanmelden is verplicht. Dit kan via onze event-pagina: <https://islamofobie2020>.

eventbrite.co.uk en/of via islamofobie@gmail.com

p/a: Euro-Mediterraan Centrum Migratie & Ontwikkeling Eerste Weteringplantsoen 2c, Amsterdam
020-4288825

islamofobie@gmail.com • [www.https://collectieftegenislamofobie.nl/](https://collectieftegenislamofobie.nl/)

Samenvatting manifest tegen islamofobie 2020

Dit jaar demonstreerden 60.000 mensen tegen racisme en voor een rechtvaardige, solidaire en open maatschappij. Een maatschappij waarin geen plaats is voor discriminatie, antizwartracisme, islamofobie^[1], antisemitisme, seksisme en homofobie. Al deze vormen van racisme en discriminatie behoeven expliciete aandacht omdat er naast de overeenkomsten ook verschillen zijn.

Zo lijkt islamofobie (discriminatie jegens moslims en degenen die hiervoor worden aangezien, moslimhaat of antimoslimracisme) in Nederland steeds meer genormaliseerd te worden. Tevens bestaat er een reële kans dat in aanloop naar de aanstaande landelijke verkiezingen de polarisatie verder aangewakkerd wordt door politieke partijen en politici.

Daarom is er een manifest uitgebracht door verschillende organisaties en actiegroepen met aanbevelingen om discriminatie jegens moslims en degenen die hiervoor worden aangezien te voorkomen of te verminderen.

De aanbevelingen hebben betrekking op de arbeidsmarkt, de publieke ruimte, school en opleiding, gemeentelijk beleid en landelijk beleid.

Het is de bedoeling om dit manifest op 19 september aanstaande tijdens het Islamofobie Symposium te presenteren en aan de Nederlandse overheid te sturen. Ook aan de politieke partijen zal dit, mede in het kader van de verkiezingen volgend jaar, aangeboden worden.

Wij hopen dat jullie ook aanwezig zullen zijn op dit symposium, dat online te volgen zal zijn. Ook voor deelname aan dit symposium kunt u een e-mail sturen aan islamofobie@gmail.com.

^[1]In dit stuk gebruiken we de term 'islamofobie' voor discriminatie jegens moslims, moslimhaat of antimoslimracisme

Een impressie van het islamofobie symposium 2020

Zaterdag 19 september jl. vond het inmiddels traditionele islamofobie symposium plaats. Jaarlijks georganiseerd door het Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie (CTID), kwamen we dit niet keer bij elkaar op locatie in Amsterdam, maar op Zoom. Centrale thema's van deze bijeenkomst waren politieke islamofobie en institutionele islamofobie.

Manifest tegen islamofobie

Abdou Menehbi van het Collectief Tegen Islamofobie en Discriminatie (CTID) opende het symposium en lanceerde daarbij een Manifest tegen Islamofobie; een initiatief van het CTID met nog drie andere organisaties: IZI Solutions, Stichting Meld Islamofobie en S.P.E.A.K. In dit Manifest pleiten de opstellers ervoor dat de overheid islamofobie registreert als aparte vorm van discriminatie en actiever optreedt tegen discriminatie op onder andere de arbeidsmarkt en in het onderwijs. Inmiddels hebben zo'n vijftig andere organisaties hun steun uitgesproken.

Medeorganisator Martijn de Koning van de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit van Amsterdam liet een overzicht zien van 45 studies naar verschillende vormen van islamofobie in Nederland. Deze onderzoeken maken volgens hem duidelijk hoe de term Moslim of Islam niet zomaar een religieuze groep aanduidt, maar betrekking heeft op percepties over, articulatie en management van stereotype menselijke verschillen waarbij allerlei individuele voorstellingen, praktijken en ervaringen van moslims verdwijnen achter een gordijn van generalisaties en hiërarchieën. De tekst van dit verhaal zal binnenkort verschijnen op deze site.

Uitwissingen, uitwissen en gendered islamophobia.

Rosalinda Wijks is een Afro-Surinaamse moslima, publiciste, activiste, public speaker en queer ally. Zij heeft 3 jaar Arabisch gestudeerd in Amsterdam en Caïro en is thans bezig haar bachelor Rechtsgeleerdheid af te ronden. Tot haar expertise en onderzoeksgebieden behoren islamitisch feminisme, moslimfeminisme, islam en zwartheid en islam en zwarte geschiedenis. Haar bijdragen zal gaan over vooroordelen, uitwissingen en gendered islamofobie. Zij ging in haar verhaal in op gendered islamofobie: "Waar bijvoorbeeld aan islamitische vrouwen, zeker als ze gesluiert zijn, seksloosheid wordt toegeschreven, wordt, aan met name cishet Marokkaanse en Arabische moslimmannen, hyperseksualiteit toegeschreven – net zoals aan zwarte mannen van alle etniciteiten, nationaliteiten en religies." Behalve dat deze stereotypen schadelijk zijn, wissen ze ook moslims uit die niet aan dat beeld voldoen. Een belangrijk deel van haar verhaal was daarvoor gereserveerd: "Hoe worden sommige moslims door voornoemde vooroordelen uitgewist en hoe wissen moslims en zij die als moslims beschouwd worden, zichzelf uit onder druk van islamofobie?" Eén van de aanwezigen gaf als voorbeeld hoe zij voor haar buitenlandse reis alles verwijderde uit de telefoon: Koran, gebedstijden app, enzovoorts.

Antimoslimracisme

Cemil Yilmaz is sociaal en cross cultureel psycholoog en sinds oktober 2016 mede-partner van IZI Solutions. In zijn verhaal gaat hij in op het project over antimoslimracisme (CoSDAHI) waarbij de focus ligt op de manier waarop antiterrorismewetgeving en beleid om gewelddadig extreme en radicalisering tegen te gaan op een discriminatoire effect hebben gehad op de posities van moslims (op zowel burgerlijk, institutioneel en politiek niveau) in Europa en Nederland. In zijn verhaal presenteerde hij een vernieuwde definitie van antimoslimracisme en gaf meerdere praktijkvoorbeelden ervan. Hij presenteerde de volgende definitie van antimoslimracisme: “Antimoslimracisme is een systeem van dominantie die institutionele uitsluiting en structurele ongelijke behandeling teweegbrengt van (vermeende) islamitische individuen, groepen, eigendommen, instellingen, instituties, hun geloofsleer en religieuze voorzieningen. Antimoslimracisme komt ook tot uiting middels (fysieke, verbale en psychologische) daden van geweld, intimidatie en bedreiging.” Belangrijk is onder meer dat het bij antimoslimracisme niet zozeer gaat om wat individuele moslims doen en eigenlijk niet eens of men moslim is. Ook uit het verhaal van Rosalinda Wijks bleek dat ook mensen die geen moslim zijn, het object kunnen worden van haat, agressie en andere vormen van uitsluiting omdat mensen denken dat zij moslim zijn. Dit roept nog wel wat vragen over hoe het verbergen van islamitische identiteit (‘uitwissen’) dan precies werkt.

Zwartboek Boerkaverbod

Ibtissam Abaâziz is mede-oprichter en projectcoördinator van Stichting Meld Islamofobie en bezig met het afronden van haar proefschrift. Samen met haar collega's zet zij zich dagelijks in voor het vergroten van bewustwording rondom islamofobie. In haar bijdrage richt zij zich op recente projecten waar de stichting mee bezig is. Na het symposium is afgelopen maandag 21 september, de Europese Actiedag tegen Islamofobie, een zwartboek over het boerkaverbod gepubliceerd door Meld Islamofobie. De wet is het resultaat van islamofobie, de wet is op zichzelf islamofob en de wet versterkt islamofobie het geen nu eens te meer duidelijk wordt in corona tijd: “Corona en de mondkapjesplicht laten de ware aard van het boerkaverbod zien. Gezichtsbedekking zou volgens deze wet niet goed zijn voor de communicatie. Nu echter iedereen met mondkapjes loopt, klaagt niemand meer over de communicatie.” Ibtissam Abaâziz benoemde niet alleen voorbeelden van hoe discriminatie moslima's treft, maar liet ook zien dat in actie komen tegen islamofobie zin heeft en kan werken.

Een oproep aan de politiek

Ugbaad Hasen Killinci woont na bijna 8 jaar in het Verenigd Koninkrijk sinds 2014 weer in Emmen. Ze is maatschappelijk betrokken en zit sinds 2018 in de gemeenteraad in Emmen. Ugbaad Hasen Killinci hield een pleidooi dat het hoog tijd wordt de dat samenleving, politiek en politie islamofobie serieus nemen. De retoriek van politici doet veel met moslims, bijvoorbeeld “de taal die wordt gebezigd, ook nu tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen.” Zij riep politici op om verantwoordelijkheid te nemen en hier elkaar op aan te spreken: “Nu wordt het genormaliseerd.” Ze benadrukte het belang van melden en ook van een goede

registratie van discriminatie tegen moslims: iets dat momenteel juist weer onder druk staat.

Discussie

Vanuit het publiek waren er veel vragen en opmerkingen. Eén van de veelgenoemde kwesties was de rol van gevestigde islamitische organisaties. Zijn zij betrokken bij het symposium en bij het manifest? Diverse islamitische organisaties hebben het Manifest inmiddels ondertekend zo vertelde Abdou Menehbi, maar meer is echt nog noodzakelijk. De kwestie kon op kritiek rekenen: niet alleen vanwege de afwezigheid van sommige islamitische organisaties (zoals CMO), maar juist ook de vraag om ze erbij te betrekken. Immers, wie spreekt hier voor wie en waarom zouden moslims met één vertegenwoordiger moeten hebben: daarvoor zijn de islamitische gemeenschappen simpelweg te divers.

Een kritisch punt voor alle sprekers was de rol van klasse. Zoals één van de aanwezigen naar voren bracht is dit een kritisch punt in internationale studies (minder in Nederlandse studies overigens) en bij internationale activisten. Bij moslims gaat het immers vaak over migranten en over mensen in de lagere economische positie. Ook een punt was hoe je als iemand die geen moslim het beste kunt reageren: “hoe kun je bijvoorbeeld het beste met de persoon er over praten en helpen met het verwerken/omgaan met het vervelende gevoel dat dat oproept?” Ugbaad Hasen Kilincci bevestigde dat deze steun belangrijk was en dat kwam ook naar voren bij het laatste punt dat aan de orde kwam.

Racistische intimidatie en trollen

Met name op social media vinden gerichte acties plaats om mensen te intimideren zoals we recent zien met de bagger die van verschillende kanten op Clarice Gargard afkomt. Moet er meer aandacht zijn voor het gedrag van dergelijke ‘trollen’ (mensen die op sociale media actief zijn om op te ruien), vroeg ik aan de aanwezigen. En hoe dan? Immers, zoals Ibtezzam Abaâziz stelde: “En geen enkele journalist doet zijn werk, want ze checken hun bronnen niet.” En dat maakt de impact natuurlijk groter en je er tegen wapenen gecompliceerder. Hier is de rol van privilege belangrijk: sommige mensen hebben meer privileges om zich hiertegen te uiten dan anderen en de impact van deze trollen is vaak groter op vrouwen, in het bijzonder vrouwen van kleur / moslimvrouwen.

Hoewel het symposium dit jaar noodgedwongen alleen online kon plaatsvinden, kijkt de organisatie terug op een geslaagd evenement.

Manifest tegen islamofobie is terug te vinden op de site van het Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie (CTID): [HIER](#).

Lezing van Rosalinda Wijks is terug te vinden op haar blog: [HIER](#)

Lezing van Martijn de Koning volgt binnenkort hier

Zwartboek Boerkaverbod van Stichting Meld Islamofobie is terug te vinden op hun site: [HIER](#).

Manifest tegen Islamofobie

In mei/juni 2020 demonstreerden 50.000 mensen tegen racisme en voor een rechtvaardige, solidaire en open maatschappij. Een maatschappij waarin geen plaats is voor racisme, discriminatie, antizwartracisme, islamofobie^[1], antisemitisme, seksisme en homofobie. Al deze vormen van racisme behoeven expliciete aandacht omdat er naast de overeenkomsten ook verschillen zijn. In dit manifest willen wij ons concentreren op discriminatie jegens moslims en degenen die hiervoor worden aangezien. In dit manifest willen wij ons concentreren op discriminatie jegens (vermeende) islamitische of niet-islamitische individuen, groepen en / of hun geloofsleer, eigendom, instellingen en/of instituties van de islamitische gemeenschappen en hun religieuze voorzieningen.

Islamofobie, de definitie

Islamofobie (antimoslimracisme/moslimhaat/moslimdiscriminatie) is een specifieke vorm van racisme gericht tegen moslims en personen die als zodanig worden beschouwd, op grond van naam, uiterlijk, kleding en/of taalgebruik. Islamofobie verwijst naar daden van verbaal, fysiek en psychologisch geweld en discriminatie, evenals racistische uitlatingen die vaak zijn gebaseerd op een historisch gegroeid hiërarchisch en generaliserend onderscheid tussen Europeanen en (vermeende) moslims en daarmee samenhangende stereotypen en vooroordelen. Deze leiden, onder andere, tot uitsluiting en ontmenselijking van moslims en al diegenen die als zodanig worden gezien.^[2]

Niveaus waarop islamofobie, al dan niet met een onderlinge relatie, kan plaatsvinden^[3]:

- *Burgerlijk*: interacties tussen individuele burgers in het publieke domein en privédomein. Hieronder kunnen gewelddadige handelingen vallen en uitingen van haat en afkeer.
- *Institutioneel*: een systematisch en hiërarchisch onderscheid tussen islam en andere levensbeschouwingen/religies en/of tussen moslims en andere burgers op basis van hun vermeende islamitische identiteit. Hierbij kunnen we denken aan discriminatie op de arbeidsmarkt en het in standhouden ervan, beleid dat de burgerrechten van moslims aantast en generaliserende beelden over moslims in het onderwijs.
- *Politiek*: moslims en/of islam inzetten als instrument in politieke retoriek om te stemmen te winnen, te pleiten tegen (varianten op) 'omvolking', oproepen tot discriminatie, haat en afkeer, tot aan oproepen tot collectief geweld aan toe. Het georganiseerde bezetten van islamitische scholen en aanslagen op moskeeën, met of zonder afkeuring van politiek gevestigde partijen maakt hier ook deel van uit.

Aanbevelingen

Verschillende vormen van racisme en discriminatie, waaronder islamofobie, lijken in Nederland steeds meer genormaliseerd te worden. Tevens bestaat er een reële kans dat in aanloop naar de aanstaande landelijke verkiezingen de polarisatie verder aangewakkerd wordt door politieke partijen en politici. Daarom willen wij dit manifest met aanbevelingen om islamofobie te voorkomen en tegen te gaan, aanbieden aan de politiek.

Publieke ruimte

- **Treed op** tegen haatzaaien, racisme, discriminatie en uitsluiting in alle aspecten van het publieke debat, op social media en in de gevestigde media[4].
- **Voorkom** dat in de publieke discussie vooral een negatief en generaliserend beeld over de islam en moslims wordt geschetst. Maak geen hiërarchisch onderscheid tussen verschillende geloofsuitingen zodat moslims niet op basis van hun religie worden geproblematiseerd. Het is een zeer diverse groep.
- **Stop** stigmatiserende framing van onderwerpen die met (vermeende) moslims. Benoem Nederlanders van kleur in eerste instantie als Nederlandse burger en niet als ‘de ander’, de ‘crimineel’ of de ‘barbaar’.
- **Begin of blijf** optreden tegen fysieke agressie en het aanzetten tot haat en discriminatie tegen moslims, hun instituties en faciliteiten.
- **Focus** op verbindende thema’s in plaats van op onderscheid. Organiseer bijeenkomsten waarbij moslims en niet-moslims in contact komen en door middel van empathie en dialoog positieve ervaringen opdoen.
- **Stop** de eis dat (vermeende) moslims zich moeten ‘aanpassen’ aan ‘Nederlandse normen en waarden’. Het is niet helder wat hieronder wordt verstaan. Met de ‘aanpassingseis’ wordt er een ‘wij en ‘zij’ kunstmatig gecreëerd en in stand gehouden.
- **Werk aan** gelijke behandeling van iedereen en in het bijzonder moslima’s die door hun hoofddoek herkenbaar zijn en daardoor vaak structureel buitengesloten en zelfs belaagd worden.

Arbeidsmarkt

- **Zoek** naar nieuwe manieren om discriminatie op de arbeidsmarkt voor werknemers en stagiaires serieus en effectief aan te pakken.
- **Voorkom** discriminatie tijdens sollicitaties.
- **Implementeer** best practices, bijvoorbeeld volgens aanbevelingen uit bestaande onderzoeksrapporten van de VN en de EU en onderzoek deze.
- **Vergroot** kennis en handelingsbereidheid van professionals met betrekking tot islamofobie. Train werkgevers, werknemers, school- en zorgprofessionals in het herkennen van en acteren op islamofobie.

School en opleiding

- **Investeer** breed in scholing over mensenrechten, diversiteit, wereldreligies en discriminatie op scholen. Mogelijkheden hiervoor:
 - *Educatie*: over racisme, mensenrechten en discriminatie aan scholieren. Hierbij horen ook handleidingen en trainingen voor

docenten over hoe lessen in te vullen. Besteed aandacht aan de Nederlandse koloniale en slavernij geschiedenis zowel als aan de migratiegeschiedenis van arbeidsmigranten uit de jaren '80, de strijd voor gelijkberechtiging van vrouwen en homo's etc.

- *Beleid*: reglementen voor leerlingen over de verwachtingen van de school met betrekking tot de onderlinge omgang en de bestrijding van discriminatie en racisme. Eveneens protocollen voor docenten over hoe te handelen als zij racisme en discriminatie in alle vormen signaleren.
- *Signaleren*: scholing van docenten in bewustwording en signaleren van racisme en discriminatie en hoe hierop te handelen.
- *Omgeving*: het betrekken van ouders bij het onderwerp door middel van ouderavonden, hen op de hoogte stellen van het schoolbeleid. Het schoolgebouw en het schoolplein veilig maken voor alle jongeren en kinderen.
- **Beschouw** tweetaligheid als een groot goed en niet als een belemmering in het onderwijs of voor verdere studie. Friezen of Limburgers zijn tenslotte ook tweetalig.
- **Voorkom** dat jongeren hun negatieve ideeën over 'de Ander' grotendeels baseren op mediaberichten of social media. Leer jongeren om mediawijs te worden.
- **Bevorder** onbevooroordeelde communicatie tussen ouders en scholen.
- **Lerarenopleidingen** zijn de beste plaats om te beginnen met scholing van docenten.

Gemeentelijk beleid

- **Waarborg** de veiligheid van islamitische burgers en gebouwen. Bescherm moskeeën en islamitische gebouwen adequaat in samenspraak met de gemeenschap.
- **Implementeer** anti-racistische projecten. Stel hiervoor subsidie ter beschikking en laat deze door ervaren deskundigen uitvoeren.
- **Implementeer** een lokaal beleid tegen islamofobie. Best practise: Barcelonamodel.
- **Zorg** voor een snelle en adequate juridische benadering van islamofobe voorvallen. Neem gemeenten als voorbeeld waarin moties zijn aangenomen om islamofobie gelijk te stellen aan de behandeling van antisemitisme en/of homohaat.
- **Stel** subsidie ter beschikking aan deskundigen die tegen islamofobie strijden.
- **Steun** een adequate registratie van islamofobie.

Landelijk beleid

- **Neem** de aanbevelingen van de VN met betrekking tot racisme, uitsluiting en islamofobie ter harte.
- **Houd** universele mensenrechten en de Nederlandse grondwet (artikel 1) in acht. Voer geen discriminerende beleidsmaatregelen uit tegen moslims en pleit hier ook niet voor.
- **Erken** islamofobie [\[5\]](#) als een specifieke vorm van racisme en discriminatie. Geef islamofobie de publieke erkenning (te vergelijken met antisemitisme) en

benader het met dezelfde juridische maatregelen die slachtoffers steunen en de daders bestraffen.

- **Voorkom** dat in de politieke discussie een negatief en generaliserend beeld over de islam wordt geschetst. Maak geen hiërarchisch onderscheid tussen verschillende geloofsuitingen zodat moslims niet op basis van hun religie worden geproblematiseerd.
- **Neem verantwoordelijkheid.** Politici dragen verantwoordelijkheid in het politieke en maatschappelijke debat door géén uitspraken te doen die in strijd zijn met de wet en aanzetten tot onverdraagzaamheid, haat, geweld of discriminatie. Dit geldt niet alleen voor politici die hatespeech verkondigen, maar ook voor de zwijgende meerderheid.
 - Zet als politicus de islam niet (langer) instrumenteel in ten bate van een bewust – nog verder – te cultiveren wij-zij denken.
 - Bezig geen politiek discours gericht op uitsluiting, racisme en discriminatie.
 - Neem duidelijk stelling tegen het discours van anderen als deze zich richten op uitsluiting, racisme en discriminatie.
 - Bouw een politiek programma op inclusie en gelijkberechtiging.
- **Sta voor [\[6\]](#)**
 - Betrek bij besluitvorming maatregelen om discriminatie tegen moslimvrouwen tegen te gaan. Voer geen maatregelen in, of herzie deze als de vrijheid van religie in het geding is. [\[7\]](#)
 - Benader (de implementatie van) religieuze kledingbeperkingen voor alle religies op dezelfde wijze, richt deze niet op moslimvrouwen.
 - Stel interne richtlijnen op voor een niet-discriminerende benadering van alle moslimvrouwen. Dit bevordert voor hen inclusie in alle aspecten van het leven.
 - Neem bestaande wetgeving op uitsluiting en discriminatie van moslima's die hoofddoeken of boerka's dragen onder de loep.
- **Neem afstand van** het verband dat wordt gelegd tussen terroristisch geweld en de islamitische Nederlandse burger. Vraag hen niet zich uit te spreken tegen geweld gepleegd door vreemden.
- **Genereer aandacht** voor het negatieve effect van antiterrorisme maatregelen op islamitische Nederlanders. Dit zorgt ook voor een verspreiding van islamofobie.
- **Besteed aandacht aan** de dreiging van extreemrechtse radicalisering en spreek dit ook uit.
- **Neem maatregelen tegen** discriminatie en schending van rechten en veiligheid van islamitische Nederlanders via social media. Onderneem actie tegen providers en moderators wanneer ze in gebreke blijven racisme te onderkennen.
- **Neem stelling** over de term 'vrijheid van meningsuiting'. Onbeperkt beledigen, met de dood bedreigen, agressie of ongefundeerd beschuldigen vallen hier volgens de wet niet onder. Draag pro-actief uit dat discriminatie, uitsluiting en racisme te allen tijde onacceptabel is en *niet* onder vrijheid van meningsuiting valt.
- **Ondersteun** binnen beleids- en wetgevend kader initiatieven die tegen islamofobie strijden (campagnes, preventie, educatieve maatregelen).
- **Implementeer** de motie van de CU om de straf tegen hatespeech en groepsbelediging te verhogen.

- **Stel** een landelijke coördinator moslimdiscriminatie/islamofobie aan naar voorbeeld van de landelijke coördinator antisemitisme en naar de huidige coördinator van de EU.

Erkenning en registratie van islamofobie

- **Erken** islamofobie als een vorm van structureel racisme. Islamofobie [\[8\]](#) wordt in Nederland niet erkend als aparte discriminatiegrond. Ook de registratie hiervan door politie en andere officiële instanties blijft hierdoor uit.
- **Ontwikkel en bevorder** een landelijke gegevensverzameling op het gebied van haatmisdrijven en ongelijkheid, waarbij vooringenomenheid tegen moslims en personen die men als moslims ziet als een categorie wordt erkend.
- **Splits gegevens uit** naar meerdere discriminatiegronden, waaronder geslacht, ras, etniciteit en religie.
- **Ontwikkel** duidelijke richtlijnen die alle instanties kunnen gebruiken.
- **Onderzoek** de omvang en de aard van islamofobie door gedegen onderzoek.

Wat doen wij?

- **Bewustzijn onder moslims vergroten** zodat islamofobie zowel onder moslims als niet-moslims niet wordt genormaliseerd.
- **Slachtoffers steunen.**
- **In kaart brengen en zichtbaar maken** van alle vormen van islamofobie.
- **Monitoren** van alle vormen van islamofobie in Nederland.
- **Aan de kaak stellen** van hate speech en discriminatie van moslims in beleid en media.
- **Campagne voeren** om de meldingsbereidheid van islamofobie te vergroten.
- **Samenwerking zoeken** met instanties en organisaties die zich met hetzelfde onderwerp bezig houden.
- **Initiatieven steunen** die vechten voor gendergelijkheid van moslimvrouwen.
- **Blijven strijden** voor gelijke rechten van iedereen.
- **Meldingsbereidheid**

Waar willen wij ons in de toekomst, naast bovenstaande, voor inzetten?

- **Een landelijke campagne** ter meldingsbereidheid van islamofobie.
- **Een overkoepelend overleg** met de politie, adv's, burgerinitiatieven en maatschappelijke organisaties.
- **Jongeren bereiken.**

Amsterdam september 2020

Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie

EMCEMO

IZI Solutions

Meld Islamofobie

S.P.E.A.K.

[1] In dit stuk gebruiken we de term ‘islamofobie’ voor discriminatie jegens moslims, moslimhaat of antimoslimracisme

[2] <https://www.islamophobiaeurope.com/> ; 2012, I. van der Valk; Islamofobie en discriminatie; www.meldislamofobie.org;

[3] 2020, M. de Koning; Voor burgerrechten tegen islamofobie. CIDT, Emcemo.

[4] Een uiterst goede start is het manifest tegen racisme in de media 2020:
<https://irp-cdn.multiscreensite.com/bbc714a4/files/uploaded/Manifest%20Stop%20racisme%20in%20de%20media%20-%202020%20juni%202020%20-%20final.pdf>

[5] antimoslimracisme/moslimhaat/moslimdiscriminatie

[6] Het Europese model van het actieplan van tegen islamofobie uit Barcelona pleit voor een intersectionele benadering
<https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/-/barcelona-city-council-presents-a-pioneer-plan-to-combat-islamophobia> .

[7] Art. 9 Europees verdrag van rechten van de mens, www.raadvanstate.nl,
www.denederlandsegrondwet.nl

[8] antimoslimracisme/moslimhaat/moslimdiscriminatie

[udemy course download free](#)

Lezing van Rosalinda Wijks: Uitwissingen, uitwissen en gendered islamophobia.

Bismillahirrahmanirrahim

Ini a nen fu Gado, a moro Bun Fasi Wan, a moro Sari Ati Wan

In de naam van God, de Barmhartige Erbarmer

Laat ik mijn voordracht beginnen met een woord van dank aan de organisatoren van dit evenement, te weten de heer De Koning, de heer Menebhi en uiteraard de Stichting tegen Islamofobie en Discriminatie en Emcemo.

Het is mij een groot genoegen om te spreken op dit mijns inziens zeer noodzakelijke evenement.

Meer dan ooit ervaart men wereldwijd de urgentie van het onderwerp islamofobie. Men hoeft maar de krant open te slaan om getuige te zijn van islamofobie in al haar manifestaties, variërend van de retoriek van Geert Wilders, tot aanslagen op moskeeën, tot het debat in de Balie waarin deportatie van moslims werd bediscussieerd, of het NRC-artikel van Hafid Bouazza waarin Arabische moslimmannen werden aangeduid als “zandnegers” en “scrotumkoppen”.

Ondanks al deze evidente voorbeelden, bestaan er nog steeds veel misvattingen over islamofobie, een onderwerp waar de heer De Koning ook over heeft geschreven. Zo wordt het bestaan van islamofobie vaak ontkend, of denkt men bij islamofobie alleen aan de meest extreme voorbeelden, zoals de retoriek van Wilders, of aanvallen en terroristische aanslagen.

De overeenkomst tussen de perceptie van islamofobie en racisme is in dit verband opvallend. Zowel racisme als islamofobie zijn vormen van discriminatie die vaak ontkend worden, of waarbij alleen aan de meest extreme voorbeelden wordt gedacht.

En waar racisme gebaseerd is op het concept van ras, wat een sociaal construct is, zonder enige basis in de wetenschap –ik zeg weleens “ras bestaat niet, racisme wel” - is islamofobie gebaseerd op het feit of de aanname dat iemand moslim is, waaraan vervolgens allerlei negatieve stereotypen worden verbonden.

Islamofobie

Hierbij kom ik bij mijn tweede punt, nl. Dat er net zo veel misvattingen zijn over islamofobie als er zijn over moslims. Er zijn bepaalde ideeën en beelden over wat een moslim is en hoe een moslim eruitziet, die vaak niet kloppen met de werkelijkheid.

Zo worden islam en moslims vaak exclusief verbonden met Arabisch-sprekende

mensen, culturen en landen. De realiteit is echter dat Indonesië en Pakistan de twee grootste moslimlanden zijn en dat mensen die wonen in Arabische landen maar ongeveer 20% van de moslims uitmaken. Als men er rekening mee zou houden dat er in een aantal landen die als Arabisch beschouwd worden ook veel niet-Arabieren wonen, zoals bijvoorbeeld de Imazighen in de Maghreb en de Nubiërs in Egypte, dan zou dit percentage nog lager komen te liggen.

Ook worden moslims vaak voorgesteld als een monolithisch blok, die allemaal praktiserend, en dan uiteraard conservatief praktiserend, zouden zijn.

De werkelijkheid is, dat er allerlei manieren en varianten zijn van hoe moslims zich verhouden tot hun religie, en wat praktiseren inhoudt, en voor wie.

Zo zijn er moslims die (af en toe) alcohol drinken en op de kleine bedevaart zijn geweest en/of naar het vrijdaggebed gaan, en/of de moskee bezoeken in de maand Ramadan.

Ook zijn er moslimvrouwen die een hoofddoek dragen en niet bidden, moslimvrouwen die geen hoofddoek dragen, uitgaan en bidden en moslimvrouwen die professionele zangeressen en/of danseressen zijn binnen volks- en klassieke muziekstijlen in moslimlanden en zeer vroom praktiserend zijn, en alle varianten die je je kunt bedenken.

Andere bekende stereotypen zijn dat moslims alleen maar cishet zijn, gewelddadig zijn, antisemitisch zijn, seksistisch zijn, etc.

Opvallend is dat ook veel van deze vooroordelen *gendered* zijn: Waar bijvoorbeeld aan islamitische vrouwen, zeker als ze gesluierd zijn, seksloosheid wordt toegeschreven, wordt, aan met name cishet Marokkaanse en Arabische moslimmannen, hyperseksualiteit toegeschreven – net zoals aan zwarte mannen van alle ethniciteiten, nationaliteiten en religies.

Deze stereotypen zijn niet alleen negatief en schadelijk, maar vormen ook een uitwissing van de vele moslims die niet aan dit beeld voldoen.

Waarbij ik kom op het hoofdonderwerp van mijn voordracht: Uitwissen en uitwissingen. Hoe worden sommige moslims door voornoemde vooroordelen uitgewist en hoe wissen moslims en zij die als moslims beschouwd worden, zichzelf uit onder druk van islamofobie?

Een mooi voorbeeld hiervan luidt als volgt. De Afro-Amerikaanse antropologe, schrijfster, activiste en hoogleraar Suad Abdul Khabeer gebruikt in een van haar eerste lessen aan de universiteit altijd het volgende voorbeeld.

Ze laat een foto zien van twee Amerikaanse cabaretiers, te weten de Indo-Pakistaanse Aziz Ansari en de Afro-Amerikaanse Dave Chapelle.

Vervolgens vraagt zij aan haar studenten wie van beiden ze denken dat moslim is.

Bijna alle studenten kiezen voor Aziz Ansari. De realiteit is echter dat Aziz Ansari, alhoewel zijn familie en/of voorouders waarschijnlijk moslims zijn, geen moslim is en zich ook nooit als zodanig heeft geïdentificeerd.

Dave Chapelle, daarentegen, is al twintig praktiserend moslim en heeft daar ook nooit een geheim van gemaakt.

Maar omdat Aziz Ansari bruin is, een migratie-achtergrond en een Arabische naam heeft, wordt hij beschouwd als moslim, terwijl hij dat niet is, en Dave Chapelle *uitgewist* als moslim, terwijl hij dat *wel* is.

Dit is met name veelzeggend –en ironisch- in de context van islam in de V.S. De islam kwam naar de Amerika's op de slavenscheppen. Tot slaaf gemaakte West-Afrikanen waren de eerste moslims in de Amerika's. Minstens 11 en wellicht 33% van de slaafgemaakten was moslim.

Thans zijn de Afro-Amerikanen de grootste aparte etnische groep moslims, maar dit wordt zelden herkend of erkend. Zij worden nog minder vaak beschouwd als het gezicht van de islam, of aanspraak makende op enige autoriteit en/of authenticiteit, zowel van de kant van de witte samenleving als van de kant van niet-zwarte moslims van kleur met een migratie-achtergrond.

Het volgende voorbeeld is mijns inziens tevens veelzeggend. Het is te lezen in het boek *Inside the Gender Jihad* door de Afro-Amerikaanse islamgeleerde, islamitisch feministe, schrijfster, activiste en emerita hoogleraar islamitische studies Amina Wadud.

Ten tijde van het incident was zij hoogleraar in Richmond, Virginia en droeg zij buitenshuis altijd een hoofddoek. Na de aanslagen van 11 september kreeg zij te maken met islamofobe intimidatie op straat, vanwege haar hoofddoek. Uit angst voor verdere intimidatie en geweld, deed ze haar hoofddoek af en bond later haar hoofddoek op een manier die door de meeste witte niet-moslims aldaar niet als islamitisch werd beschouwd.

Ook werd zij, als ze per vliegtuig internationaal reisde, vaak ertussenuit genomen voor "willekeurige" veiligheidschecks.

Verder gebeurde het volgende. Amina Wadud werd door een organisatie benaderd om te komen spreken over 11 september en de gevolgen ervan. De organisatie wilde een vrouwelijk perspectief, aangezien zowel de aanvallen, als de reacties erop, zowel politiek-militair als in de media, exclusief werden gepleegd/gegeven door mannen.

Toen zij echter vertelde dat zij Afro-Amerikaans was, mocht ze niet meer meedoen, omdat de organisatie slechts Midden-Oosterse vrouwen wilde.

Niet alleen werd professor Wadud dus gedwongen zich uit te wissen uit angst voor

islamofob geweld, maar zij werd ook uitgewist als moslim.

Kayla Renee Wheeler, een Afro-Amerikaanse moslima en hoogleraar, vertelde onlangs op Twitter dat zij, als zij per vliegtuig reist, nooit haar Koran meeneemt.

Vornoemde uitwissingen kunnen dus zowel komen van niet-moslams als van onszelf, als strategie om te (over)leven.

Dit treft vrouwen extra zwaar, omdat de overgrote slachtoffers van islamofobie en islamofob geweld in de publieke ruimte, (gesluisde) vrouwen zijn.

Het is in voornoemde context dan ook geen toeval dat professor Wadud en professor Wheeler vrouwen zijn.

Nu een voorbeeld uit de Nederlandse context. Ik ben geboren en opgegroeid in de Amsterdamse Bijlmer. Deze buurt heeft een vrij grote Pakistaanse gemeenschap, onder wie zowel moslams als sikhs. In het straatbeeld in de jaren '90 waren er veel als sikh herkenbare mannen te zien: Zij droegen een tulband, baard, en zilveren armband. De Pakistaanse vrouwen die hoofddoeken droegen, droegen hem allemaal op dezelfde manier: Een kleurige, soms doorschijnende dupatta die een groot deel van hun lange haar liet zien.

Zowel Pakistaanse moslimvrouwen als Pakistaanse sikh-vrouwen droegen hun hoofddoek dus zo. Fast forward naar 2020: In het Bijlmerse straatbeeld zie je zelden nog als sikh herkenbare mannen, en sikh-vrouwen zijn hun hoofddoek totaal verschillend gaan binden dan de moslimvrouwen.

Nu is bekend dat sikhs wereldwijd vaak het slachtoffer zijn van islamofobie, omdat ze voor moslams worden aangezien, terwijl ze het niet zijn. Ook zij worden dus gedwongen zichzelf uit te wissen.

Mijns inziens moeten we naar een Nederland en een wereld, waarin niemand zichzelf hoeft uit te wissen uit angst voor geweld of vervolging. Ik dank u voor de aandacht.

Lezing van Martijn de Koning: Een globaal overzicht van onderzoek naar vormen van vooroordelen, stereotypering, beeldvorming en politieke retoriek over moslims in Nederland.

Beste mensen,

Mijn naam is Martijn de Koning, en ik ben werkzaam aan de afdeling Islamstudies van de Radboud Universiteit Nijmegen en de afdeling Religiewetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Thema's waar ik me zoal mee bezig houd in onderzoek, onderwijs en maatschappelijke discussie zijn salafisme, anti-radicaliseringsbeleid, activisme onder moslims, geschiedenis van islam in Europa en islamofobie en racialisering. Na Abdou mag ik u ook van harte welkom heten op dit islamofobie symposium dat, inmiddels traditiegetrouw, plaatsvind rondom 21 september, de Europese Actiedag tegen Islamofobie.

De afgelopen dagen hebben we tijdens de Algemene Beschouwingen kunnen aanhoren hoe verschillende politieke leiders de islam neerzetten als wezensvreemd aan Nederland, als een bedreiging en daaraan gekoppeld burgerrechten, zoals de vrijheid van godsdienst, en mensenrechten zoals het asielrecht, willen aantasten als het gaat om moslims. Denk bijvoorbeeld aan de volgende uitspraak van FvD en motie van PVV, die heel goed laten zien dat hun racistische retoriek betrekking heeft op mensen die moslim zijn in plaats van alleen islam als een systeem van ideeën zoals men regelmatig claimt.

In de korte tijd van deze introductie wil ik u een overzicht op hoofdlijnen bieden van ongeveer 45 studies in de afgelopen 15 jaar naar vormen van islamofobie in Nederland. Deze onderzoeken maken duidelijk hoe de term Moslim of Islam niet zomaar een religieuze groep aanduidt, maar betrekking heeft op percepties over, articulatie en management van stereotype menselijke verschillen waarbij allerlei individuele voorstellingen, praktijken en ervaringen van moslims verdwijnen achter een gordijn van generalisaties en hiërarchieën.

Individuele attitudes en interacties

In 2005 vond een internationale survey van PEW dat 51% van de Nederlandse deelnemers een ongunstig beeld hadden van moslims, een beeld dat bevestigd wordt door een SCP survey uitgevoerd door Gijsberts (2005) waarin de helft van de respondenten vond dat de 'Westerse' en moslim manier van leven tegengesteld zijn die niet met elkaar te verenigen zijn. Dit zijn percentages die bevestigd worden in andere studies die overigens wel redelijk gedateerd zijn (Noll, Poppe, & Verkuyten, 2010). Maar ook meer recenter onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat negatieve houdingen ten opzichte van migranten in het algemeen sterk bepaald worden door percepties over islam en moslims (Schlueter, Masso, & Davidov, 2020; Vink, Schmeets, & Mennes, 2019). Ook het werk van Ineke van der Valk laat dergelijke patronen zien (Valk, 2015, 2020).

Hoewel sommige studies met cijfers komen die laten zien dat tot 90% van hun respondenten in de adolescenten leeftijd ongunstige beelden hebben bij moslims (De Bruijn, Amoureux, Emmen, & Mesman, 2020; Gieling, Thijs, & Verkuyten, 2014), is het plaatje ook weer ingewikkelder dan dat alleen. Individuen kunnen immers intolerant zijn ten opzichte van bepaalde religieuze praktijken, zonder ook per se intolerant en bevooroordeeld te zijn ten

opzichte van een bepaalde groep en andersom (Dangubić, Verkuyten, & Stark, 2020; Erisen & Kentmen-Cin, 2017). Beide kunnen echter ook weer op complexe manieren met elkaar samenhangen (Adelman & Verkuyten, 2020; Sleijpen, Verkuyten, & Adelman, 2020). Daarbij lijken sterker gesecculariseerde landen toleranter ten opzichte van moslims, maar wordt de sterkste intolerantie weer gevonden onder mensen die zich als niet-religieus zien (Ribberink, Achterberg, & Houtman, 2017). Bij jongeren spelen in het bijzonder ervaringen met negatieve percepties over islam bij ouders, vriendengroepen en leerkrachten een grote rol in het ontwikkelen van ideeën over islam en moslims en dreiging (van der Noll & Dekker, 2010; Vedder, Wenink, & van Geel, 2017). Omgekeerd zien we in onderzoek ook hoe dominante vertogen over migratie en islam doordringen in het dagelijks leven van ouders en kinderen, hoe kinderen zich daarover uiten en hoe ouders worstelen met hoe hierop te reageren (Van Beurden & De Haan, 2020). Ook het recente onderzoek van Meld Islamofobie gaat in op hoe bijvoorbeeld politieke retoriek doordringt in het dagelijks leven van mensen.

Institutionele islamofobie: arbeidsmarkt en media

De discriminatie ten opzichte van moslims op de arbeidsmarkt, in het bijzonder vrouwen die voldoen aan een generiek beeld over moslimvrouwen, is breed aangetoond (Abubaker & Bagley, 2017; Bagley & Abubaker, 2017), andere onderzoeken vinden eveneens hoge niveaus van discriminatie maar dan weer vooral in relatie tot mannen (Di Stasio, Lancee, Veit, & Yemane, 2019). Het proefschrift van Thijssen (2020) geeft, op basis van experimenteel onderzoek over sollicitaties in Spanje, Duitsland, de VS en Nederland, meer inzicht in welke raciale en etnische minderheidsgroepen het zwaarst getroffen worden door arbeidsmarktdiscriminatie en wat de mogelijke verklaringen daarvoor zouden kunnen zijn. Volgens hem treft het vooral groepen die gezien worden als het meest afwijkend ten opzichte van de dominante raciale en etnische meerderheidsgroep in een samenleving, in sociaaleconomisch, cultureel of fenotypisch opzicht. In de praktijk gaat het dan om sollicitanten van Chinese, Indiase, Surinaamse, Turkse, Afrikaanse, Arabische herkomst (hier genomen als aparte categorieën, maar deze kunnen elkaar overlappen natuurlijk). Opvallend in dit onderzoek is dat blijkt dat werkgevers blijven selecteren op basis van ideeën over afkomst en etniciteit, ook wanneer sollicitanten meer informatie geven over hun kennis en vaardigheden. Thijssen vindt ook variaties tussen landen: zo worden zwarte minderheidsgroepen vooral in Frankrijk zwaar getroffen en worden Marokkaanse en Turkse minderheden vooral in Nederland zwaarder gediscrimineerd dan in Spanje en Duitsland en is er nauwelijks significant verschil tussen discriminatie van moslims. Ideeën over, bijvoorbeeld de sociaal-economische toestand in de landen van herkomst spelen ook een rol in de kansen op de arbeidsmarkt. Ook beïnvloeding door de media speelt een rol. Consumptie van nieuws leidt bijvoorbeeld tot pessimisme over de economie wat vervolgens een anti-moslim attitude versterkt (Jacobs, Boukes, & Vliegenthart, 2019). Onderzoek van Tayfun Balçık laat zien hoe in verschillende kranten negatieve beeldvorming domineert en Annebregt Dijkman en Zoë Papaikonomou laten in het boek 'Heb je een boze moslim voor mij' zien hoe hun respondenten uit de media stuk voor stuk ervaringen hebben met stigmatisering.

Politieke islamofobie

Ook de rol van de politiek is hier ingewikkeld. Onderzoek laat zien dat opvattingen onder Europese bevolkingen over migranten die als etnisch min of meer hetzelfde gezien worden, nauwelijks worden beïnvloed door retoriek van politici. Maar dat is niet het geval bij immigranten die moslim (zouden) zijn: de houdingen ten opzichte van hen zijn vijandiger wanneer de dominante vertogen onder politici gericht zijn op uitsluiting en meer verwelkomend wanneer politici meer inclusief zijn (Czymara, 2019). In het bijzonder retoriek dat het idee van nostalgie verbindt met het idee van 'oorspronkelijke' Nederlanders (autochtonen) en retoriek die uitgaat van een idee van Nederland als een christelijke natie, versterkt de oppositie tegen specifieke burgerrechten van moslims (zoals het recht om

islamitische scholen te stichten) (Smeekes & Verkuyten, 2013; Smeekes, Verkuyten, & Martinovic, 2015; Smeekes, Verkuyten, & Poppe, 2011). Ook op het niveau van overheidsbeleid met betrekking tot islamitische organisaties zien we dat het gelijkheidsbeginsel op enkele punten in de knel komt (Kortmann, 2018)

Waar moslims in het algemeen in Nederland en elders onderwerp zijn van politiek debat en van beleid aangaande integratie, verhouding religie – staat, religie in de publieke ruimte en over veiligheid, is dat anders voor de categorie die wordt aangemerkt als autochtoon. De problematisering van moslims op basis van ideeën over hun religie, uiterlijk en herkomst vindt mede plaats door dat verschil in positie en draagt ook daaraan bij (De Koning, 2016; Frost, 2007; Kešić & Duyvendak, 2019; Mandaville, 2017; Mattes, 2018; Ramm, 2010). Deze problematisering bouwt voort op reeds eeuwenoude ideeën waarbij moslims en islam tegenover een Europese dan wel Nederlandse identiteit worden gesteld en waarbij hedendaagse gewelddadige en intolerante acties, migratie en vreedzaam islamitisch activisme als exemplarisch gezien worden voor het risico dat zou samenhangen met islam en islamisering. Deze ideeën zijn niet exclusief voor extreem- en radicaalrechts, maar we zien dat hun agendapunten ook weerklank krijgen binnen het bredere politieke spectrum (Houtum & Bueno Lacy, 2017; Vieten, 2016). Tegelijkertijd zien we een zekere mainstreaming ook door radicaal- en extreemrechts zelf die aspecten van hun agenda binnen liberaal-democratische termen overnemen (Abou-Chadi & Krause, 2018; Han, 2014; Muis & Immerzeel, 2017).

Het promotieonderzoek van Anouk Van Drunen (2014) laat daarbij zien dat zowel media als publiek in de basis al voornamelijk negatief zijn in de representatie en houdingen ten opzichte moslims, maar dat het effect ervan niet eenduidig is. Negatieve beelden in politiek en media kunnen ook leiden tot een vermindering in negativiteit. Dat laatste is wellicht wat paradoxaal, maar heeft er mee te maken dat er meerdere kaders en emoties zijn die van invloed zijn op de perceptie van het publiek en die zijn ook weer met elkaar in interactie. Het suggereert in ieder geval ook, en Van Drunen stelt dat ook, dat verzet tegen negatieve framing zin heeft.

Hoe verzet je je tegen islamofobie als islamofobie bijna onvermijdelijk lijkt?

Met dat laatste komen we ook op onderzoek naar hoe moslims omgaan met de heersende islamofobie op individueel, institutioneel en politiek niveau en dat bijna onvermijdelijk is voor mensen zelf (Van Den Brandt, 2019). Het is dit type onderzoek waar ik me mee bezig houdt aan de Radboud Universiteit Nijmegen maar ook met collega's Annelies Moors en Fouzia Outmany van de Universiteit van Amsterdam. Die reacties, zo laten allerlei onderzoeken zien, variëren van bijvoorbeeld het verbergen van een islamitische identiteit (bijvoorbeeld door op sommige plekken geen hoofddoek te dragen en geen islamitische uitdrukkingen te gebruiken), of juist de confrontatie opzoeken of juist zich opwerpen als vertolkers van de problemen onder moslims of als ambassadeurs (Bracke, 2011; Eijberts & Roggeband, 2016; Van Es, 2019a), een politieke stem te claimen zoals het werk van Sakina Loukili (2019) laat zien. Sommigen die zich expliciet uitlaten in protest tegen, bijvoorbeeld terroristische aanslagen en anderen die dat niet doen, zoals we kunnen zien in onderzoek van Margreet van Es (2019b). Daarbij zijn er grote verschillen tussen Europese landen als het gaat om de verschillende strategieën van islamitische organisaties richting de media zoals Aida Kassaye en Anja van Heelsum (2020) laten zien. Ook het werk van Meld Islamofobie en het Collectief tegen Islamofobie zijn hier belangrijk denk ik. Zij draaien de blik die vanuit beleid, debat, individuele bejegening en politiek gericht is op moslims, zij draaien die blik om en stellen de vraag wat de stereotyperingen en vooroordelen en wat het beleid eigenlijk zegt over degenen die daar mede-verantwoordelijk voor zijn. En dat doen we denk ik vandaag op

dit symposium ook onder andere. We zijn dan ook blij vier keigoede sprekers te hebben: Rosalinda Wijks, Cemil Yilmaz, Ibtissam Abaaziz en Ugbaad Killinci, die ieder op basis van hun eigen kennis en ervaring spreken. We hebben twee korte sessies met, afhankelijk van het tijd management, een heel korte gelegenheid voor informatieve vragen. Vervolgens zullen we de sprekers eerst op elkaar laten reageren en dan ook de virtuele zaal erbij betrekken. Heeft u in de tussentijd al vragen, zet deze dan op de publieke chat of wanneer je niet publiek wil zijn, stuur ze dan even privé naar mij of naar Lina Blommaert, zij is behalve masterstudent Islamstudies aan de Radboud Universiteit ook degene die al uw vragen zal monitoren. We garanderen niet dat alles en iedereen aan bod komt, maar we gaan ons best doen.

Dan wil ik nu graag onze eerste spreker, Rosalinda Wijks, vragen om zich kort te introduceren en haar verhaal te doen. Rosalinda the floor is yours.

Bronnen

Abou-Chadi, T., & Krause, W. (2018). The Causal Effect of Radical Right Success on Mainstream Parties' Policy Positions: A Regression Discontinuity Approach. *British Journal of Political Science*, 1-19. doi:10.1017/S0007123418000029

Abubaker, M., & Bagley, C. (2017). Methodology of Correspondence Testing for Employment Discrimination Involving Ethnic Minority Applications: Dutch and English Case Studies of Muslim Applicants for Employment. *Social Sciences*, 6(4), 112. doi:10.3390/socsci6040112

Adelman, L., & Verkuyten, M. (2020). Prejudice and the acceptance of Muslim minority practices: A person-centered approach. *Social Psychology*, 51(1), 1-16. doi:10.1027/1864-9335/a000380

Bagley, C., & Abubaker, M. (2017). Muslim Woman Seeking Work: An English Case Study with a Dutch Comparison, of Discrimination and Achievement. *Social Sciences*, 6(1), 17. doi:10.3390/socsci6010017

Bracke, S. (2011). subjects of debate: secular and sexual exceptionalism, and Muslim women in the Netherlands. *Feminist Review*, 98(1), 28-46. doi:10.1057/fr.2011.5

Czymara, C. S. (2019). Propagated Preferences? Political Elite Discourses and Europeans' Openness toward Muslim Immigrants:. [https://doi-org.ru.idm.oclc.org/10.1177/0197918319890270](https://doi.org/ru.idm.oclc.org/10.1177/0197918319890270). doi:10.1177_0197918319890270

Dangubić, M., Verkuyten, M., & Stark, T. H. (2020). Rejecting Muslim or Christian religious practices in five West European countries: a case of discriminatory rejection? *Ethnic and Racial Studies*, 43(16), 306-326. doi:10.1080/01419870.2020.1792525

De Bruijn, Y., Amoureux, C., Emmen, R. A. G., & Mesman, J. (2020). Interethnic Prejudice Against Muslims Among White Dutch Children. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 51(3-4), 203-221. doi:10.1177/0022022120908346

De Koning, M. (2016). "You Need to Present a Counter-Message" The Racialisation of Dutch Muslims and Anti-Islamophobia Initiatives. *Journal of Muslims in Europe*, 5(2), 170-189. doi:<https://doi.org/10.1163/22117954-12341325>

Di Stasio, V., Lancee, B., Veit, S., & Yemane, R. (2019). Muslim by default or religious discrimination? Results from a cross-national field experiment on hiring discrimination. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 1-22. doi:10.1080/1369183x.2019.1622826

- Eijberts, M., & Roggeband, C. (2016). Stuck with the stigma? How Muslim migrant women in the Netherlands deal – individually and collectively – with negative stereotypes. *Ethnicities*, 16(1), 130-153. doi:10.1177/1468796815578560
- Erisen, C., & Kentmen-Cin, C. (2017). Tolerance and perceived threat toward Muslim immigrants in Germany and the Netherlands. *European Union Politics*, 18(1), 73-97. doi:10.1177/1465116516675979
- Frost, D. (2007). Islamophobia: examining the links between the state and "race hate" from "below". *International Journal of Sociology and Social Policy*, 28(11/12), 546-563. doi:10.1108/01443330810915242/full/html
- Gieling, M., Thijs, J., & Verkuyten, M. (2014). Dutch adolescents' tolerance of Muslim immigrants: the role of assimilation ideology, intergroup contact, and national identification. *Journal of Applied Social Psychology*, 44(3), 155-165. doi:10.1111/jasp.12220
- Gijsberts, M. (2005). Opvattingen van autochtonen en allochtonen over de multi-etnische samenleving. *Jaarrapport integratie 2005*, 189-205.
- Han, K. J. (2014). The Impact of Radical Right-Wing Parties on the Positions of Mainstream Parties Regarding Multiculturalism. *West European Politics*, 38(3), 557-576. doi:10.1080/01402382.2014.981448
- Houtum, H. V., & Bueno Lacy, R. (2017). The political extreme as the new normal: the cases of Brexit, the French state of emergency and Dutch Islamophobia. *Fennia - International Journal of Geography*, 195(1), 85. doi:10.11143/fennia.64568
- Jacobs, L., Boukes, M., & Vliegthart, R. (2019). Combined Forces: Thinking and/or Feeling? How News Consumption Affects Anti-Muslim Attitudes through Perceptions and Emotions about the Economy. *Political Studies*, 67(2), 326-347. doi:10.1177/0032321718765696
- Kassaye, A., & Van Heelsum, A. (2020). Muslim Organisations' Response to Stigmatisation in the Media. *Journal of Muslims in Europe*, 9(1), 96-118. doi:10.1163/22117954-bja10001
- Kešić, J., & Duyvendak, J. W. (2019). The nation under threat: secularist, racial and populist nativism in the Netherlands. *Patterns of Prejudice*, 53(5), 441-463. doi:10.1080/0031322X.2019.1656886
- Kortmann, M. (2018). Debating the 'integration of Islam': the discourse between governmental actors and Islamic representatives in Germany and the Netherlands. *Comp Migr Stud*, 6(1), 24. doi:10.1186/s40878-018-0086-2
- Loukili, S. (2019). Fighting Fire with Fire? "Muslim" Political Parties in the Netherlands Countering Right-Wing Populism in the City of Rotterdam. *Journal of Muslims in Europe*, 1-22. doi:10.1163/22117954-12341409
- Mandaville, P. (2017). Designating Muslims: Islam in the Western Policy Imagination. *The Review of Faith & International Affairs*, 15(3), 54-65. doi:10.1080/15570274.2017.1354466
- Mattes, A. (2018). How religion came into play: 'Muslim' as a category of practice in immigrant integration debates. *Religion, State and Society*, 46(3), 186-205. doi:10.1080/09637494.2018.1474031
- Muis, J., & Immerzeel, T. (2017). Causes and consequences of the rise of populist radical right parties and movements in Europe. *Current Sociology*, 65(6), 909-930. doi:10.1177/0011392117717294

- Noll, J. v. d., Poppe, E., & Verkuyten, M. (2010). Political Tolerance and Prejudice: Differential Reactions Toward Muslims in the Netherlands. *Basic and Applied Social Psychology*, 32(1), 46-56. doi:10.1080/01973530903540067
- Ramm, C. (2010). The Muslim Makers - How Germany 'Islamizes' Turkish Immigrants. *Interventions*, 12(2), 183-197. doi:10.1080/1369801x.2010.489692
- Ribberink, E., Achterberg, P., & Houtman, D. (2017). Secular Tolerance? Anti-Muslim Sentiment in Western Europe. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 56(2), 259-276. doi:10.1111/jssr.12335
- Schlueter, E., Masso, A., & Davidov, E. (2020). What factors explain anti-Muslim prejudice? An assessment of the effects of Muslim population size, institutional characteristics and immigration-related media claims. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(3), 649-664. doi:10.1080/1369183x.2018.1550160
- Sleijpen, S., Verkuyten, M., & Adelman, L. (2020). Accepting Muslim minority practices: A case of discriminatory or normative intolerance? *Journal of Community & Applied Social Psychology*. doi:10.1002/casp.2450
- Smeeke, A., & Verkuyten, M. (2013). When national culture is disrupted: Cultural continuity and resistance to Muslim immigrants. *Group Processes & Intergroup Relations*, 17(1), 45-66. doi:10.1177/1368430213486208
- Smeeke, A., Verkuyten, M., & Martinovic, B. (2015). Longing for the country's good old days: National nostalgia, autochthony beliefs, and opposition to Muslim expressive rights. *British Journal of Social Psychology*, 54(3), 561-580. doi:10.1111/bjso.12097
- Smeeke, A., Verkuyten, M., & Poppe, E. (2011). Mobilizing opposition towards Muslim immigrants: National identification and the representation of national history. *British Journal of Social Psychology*, 50(2), 265-280. doi:10.1348/014466610x516235
- Thijssen, L. D. J. (2020). Racial and Ethnic Discrimination in Western Labor Markets: Empirical Evidence from Field Experiments. Universiteit Utrecht,
- Valk, I. v. d. (2015). Dutch Islamophobia. Zürich: Lit.
- Valk, I. v. d. (2020). Discrimination and Anti-discrimination of Muslims in the Netherlands, an Institutional Approach. In M. Saral & Ş. O. Bahçecik (Eds.), *State, Religion and Muslims Between Discrimination and Protection at the Legislative, Executive and Judicial Levels* (pp. 347-395). Leiden: Brill.
- Van Beurden, S. L., & De Haan, M. (2020). 'I Want Good Children, Also for this Country': How Dutch Minority Muslim Parents' Experience and Negotiate Parenting, Parenthood and Citizenship. *Journal of Intercultural Studies*, 41(5), 574-590. doi:10.1080/07256868.2020.1806805
- Van Den Brandt, N. (2019). "The Muslim Question" and Muslim Women Talking Back. *Journal of Muslims in Europe*, 8(3), 286-312. doi:10.1163/22117954-12341404
- van der Noll, J., & Dekker, H. (2010). Islamophobia: In search for an explanation of negative attitudes towards Islam and Muslims, testing political socialization theory. *PCS—Politics, Culture and Socialization*, 1(3).
- Van Drunen, A. (2014). "They are not like us": How media and audiences frame Muslims. Amsterdam: Ipskamp.

Van Es, M. A. (2019a). Muslim women as 'ambassadors' of Islam: breaking stereotypes in everyday life. *Identities*, 26(4), 375-392. doi:10.1080/1070289x.2017.1346985

van Es, M. A. (2019b). The promise of the social contract: Muslim perspectives on the culturalization of citizenship and the demand to denounce violent extremism. *Ethnic and Racial Studies*, 42(16), 141-158. doi:10.1080/01419870.2019.1600710

Vedder, P., Wenink, E., & van Geel, M. (2017). Intergroup contact and prejudice between Dutch majority and Muslim minority youth in the Netherlands. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 23(4), 477.

Vieten, U. M. (2016). Far Right Populism and Women: The Normalisation of Gendered Anti-Muslim Racism and Gendered Culturalism in the Netherlands. *Journal of Intercultural Studies*, 37(6), 621-636. doi:10.1080/07256868.2016.1235024

Vink, M., Schmeets, H., & Mennes, H. (2019). Double standards? Attitudes towards immigrant and emigrant dual citizenship in the Netherlands. *Ethnic and Racial Studies*, 42(16), 83-101. doi:10.1080/01419870.2019.1567929

Persbericht Meld Islamofobie: Publicatie Zwartboek Meld Islamofobie

- [Persbericht](#)

Geplaatst op 21 september, 2020

Boerkaverbod zorgt voor toename islamofobie. Meld Islamofobie pleit voor de afschaffing van het verbod

Stichting Meld Islamofobie publiceert vandaag, op de Europese actiedag tegen Islamofobie, het zwartboek over het 'boerkaverbod'. Deze publicatie gaat over de effecten van het 'boerkaverbod' dat nu één jaar bestaat. De meldingen die gebundeld zijn in dit zwartboek laten zien dat deze wet niet bijdraagt aan betere communicatie of veiligheid, zoals het verbod officieel beoogde. In de praktijk wordt het vooral als legitimering gebruikt om vrouwen die een gezichtssluier dragen en andere moslimvrouwen uit te sluiten, onheus te bejegenen, te discrimineren en verbaal en fysiek aan te vallen. Daarom roept stichting Meld Islamofobie via een petitie de Tweede Kamer op tot herevaluatie en afschaffing van dit verbod.

Van wet naar 'boerkaklopjachten'

De invoering van de wet leidde bijvoorbeeld tot een artikel in het AD over het 'boerkaverbod'. De krant attendeerde haar lezers erop dat burgers gerechtigd zijn om een burgerarrest uit te voeren als ze zien dat niet gehandhaafd wordt op plekken waar het verbod geldt en zij zich 'storen' aan een niqaabdragende vrouw. Dit leidde tot allerlei online oproepen tot 'boerkaklopjachten'. Massale klopjachten bleven uit, maar er kwam wel een golf aan verbale en fysieke islamofobe aanvallen op moslimvrouwen.

Conclusies zwartboek

Deze golf van islamofobie is terug te zien in de meldingen die afgelopen jaar zijn binnengekomen bij Stichting Meld Islamofobie.

De drie belangrijkste conclusies uit het zwartboek zijn:

1. Moslima's met en zonder gezichtssluier geven aan vaker doelwit te zijn van islamofobie sinds de invoering van de wet.
2. Moslima's zijn vooral vaak doelwit op plekken waar de wet niet geldt. Denk aan speeltuinen, winkels en op straat.
3. De politie is niet altijd goed op de hoogte van wat de wet inhoudt en is voor de moslima's geen betrouwbare partij waarop zij vertrouwen.

Schrikbarend is dat bij ongeveer de helft van de gevallen minderjarige kinderen aanwezig waren: zij hebben moeten toezien hoe hun moeder, die een gezichtssluier draagt, doelwit werd van verbale agressie, opmerkingen en geweld.

Urgent verzoek

De sectoren waar het verbod van kracht is hebben niet om het verbod gevraagd. De Raad van State, Amnesty International en het College voor de Rechten van de Mens hebben forse kritiek geuit op het verbod. Het zwartboek laat zien dat de politiek met deze wet juist problemen heeft gecreëerd waar voorheen geen problemen waren. De wet is duidelijk symboolpolitiek, maar zoals het zwartboek van Meld Islamofobie laat zien, heeft symboolpolitiek verstrekkende gevolgen voor moslima's die een gezichtssluier dragen. Stichting Meld Islamofobie roept de politiek daarom op tot het afschaffen van het 'boerkaverbod.' Burgers kunnen deze oproep steunen via een [petitie](#) in samenwerking met burgerbeweging DeGoedeZaak.

U kunt het rapport [hier downloaden](#).

De petitie wordt gelijktijdig met dit persbericht gestart, en is te vinden op <https://campagnes.degoedezaak.org/campaigns/boerkaverbod>